

دیدگاه

جلوهای ایثار جامعه پزشکی در دوران کرونا

بهرام عین‌الهی^{۱*}

۱. * نویسنده مسئول: عضو پیوسته فرهنگستان علوم پزشکی، Einolahiba@gmail.com

پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۶/۲۱

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۲/۰۷

چکیده

زمینه و هدف: از فداکاری برای آرمان‌های اسلامی و انقلابی بسیار ارزشمند است؛ به طوری که تا وقتی این خصلت همگانی نشود و محدوده فراگیری آن گسترش نیابد، همواره خطرات فراوانی، امنیت و آرامش عمومی را تهدید می‌کند. همگان مدیون فداکاری و از خودگذشتگی نسلی پویا و جان برکفیم. نسلی که در طول تاریخ از کیان مملکت دفاع کردند و جانبازی‌های فراوانی برای دفاع از میهن انجام دادند. در این نوشتار به بررسی موضوع ایثار جامعه سلامت در دوران کرونا به مانند ایثار دفاع مقدس اشاره خواهیم کرد.

روش: مقاله حاضر به صورت مرور اسناد انجام شده است و مستندات مرتبط از پایگاه‌های معتبر استخراج و مورد تحلیل قرار گرفته است.
یافته‌ها: فرشتگان سفیدپوش حوزه سلامت که همانند دوران دفاع مقدس از آسایش خود و خانواده گذشتند و در خط مقدم نبرد نابرابر ایستادند، نمونه‌ای نسل فداکار هستند.

نتیجه‌گیری: مقایسه دوران دفاع مقدس و مبارزه با کرونا نمایانگر شباهت‌های فراوان این دوره‌ها با یکدیگر و تلاش کادر درمان و پرستاران است که بررسی این دو مقطع می‌تواند نقشه راهی برای آینده کشور هم در حوزه سرمایه انسانی و هم علمی باشد.

کلید واژه‌ها: جنگ ایران و عراق، کادر پزشکی، کارکنان بهداشت و درمان، کووید-۱۹، نوع‌دوستی

مقدمه

نوع جهش‌یافته‌ای از آنفلوآنزاست که با آنفلوآنزای فصلی متفاوت است و با توجه به اینکه افراد جامعه سابقه ابتلا به این نوع بیماری را نداشته‌اند، این امر موجب نگرانی و وحشت بیشتر مردم شد (۱). راه‌های معمول پخش ویروس شامل انتقال مستقیم (به‌واسطه عطسه، سرفه و استنشاق قطرات و آئروسول‌های آلوده) و انتقال تماسی (تماس با مخاط دهان، بینی و ملتحمه چشم‌ها) می‌باشد (۲). با توجه به این موضوع زمانی که جامعه بشری دچار این گرفتاری شد و رشد این بیماری به سرعت گسترش یافت، نیاز به همکاری عمومی و اجتماعی به صورت چشمگیری افزایش یافت. این مرحله نیازمند تولید مفاهیم جدیدی بود. از جمله مفاهیم پرارزشی که در تمامی جوامع حتی جامعه‌هایی که از فرهنگ دینی سطحی برخوردارند، ایثار و فداکاری است. این صفت در نزد افرادی که حتی قائل به ماوراء طبیعت نیستند و یا به قولی لایبیک و ماتریالیست (ماده‌گرا) هستند، از فضایل اخلاقی شمرده می‌شود و این گروه نیز دارنده این صفت را تمجید و ستایش می‌کنند چه رسد به کسانی که این نوع ارزش‌ها در باورهای آنها جایگاه مقدسی دارد.

دین اسلام از ایثار و فداکاری به‌عنوان صفت حسنه یاد کرده و پیوسته بر آن تأکید کرده است. ایثار و فداکاری همواره جزء بهترین اعمال در هر

ایثار ابعاد مختلفی دارد که از نمونه‌های مختلف آن می‌توان به ایثار در جان و مال اشاره کرد که نمونه بارز و ارزشمند آن ایثار نفس است. زیرا با ارزش‌ترین ایثار آن است که از وجود دوست داشتنتی خود خود که همان نفس است، بگذری و جان خود را برای دیگری فنا کنی. در دوران کنونی که جهان دچار حادثه‌های عظیم شده است و به واسطه بیماری‌ای به نام کرونا دچار گرفتاری‌های گوناگون شده است، برخی جان بر کف به مقابله و حمایت از دیگران پرداخته‌اند و خود را برای حفاظت از جامعه آماده و مهیا ساخته‌اند.

ویروس کرونا در جهان امروز از یک همه‌گیری محلی در ووهان چین در شرق به صورت یک پاندمی جهانی تا غرب عالم گسترش یافت. از زمانی که کرونا و واژه کووید-۱۹ در ذهن‌ها راه یافت، زندگی فردی و اجتماعی انسان دستخوش تغییرات عظیمه‌ای شد. طوری که مردم برای ادامه زندگی با چالش‌هایی مواجه شدند و تمامی ابعاد زندگیشان تحت تأثیر قرار گرفت. کرونا ویروس‌ها خانواده بزرگی از ویروس‌ها هستند که می‌تواند عامل بروز بیماری‌هایی مانند یک سرماخوردگی ساده تا بیماری‌های شدیدتری چون سندرم نارسایی تنفسی خاورمیانه یا اصطلاحاً مرس و حتی شدیدتر از آن سندرم حاد تنفسی سارس شوند. این ویروس

کسی که غذا و مایحتاج زندگی خود را برای محرومان جامعه ایثار می‌کند با اینکه خود نیاز به آن دارد تا خشنودی خدا و مردم را به‌دست آورد، بالاترین درجه ایثار را کسب کرده است.

ایثار از سوی مسئولان و رهبران: رهبران جامعه مسئولیت سنگین‌تری دارند. چون به‌خوبی وضع جامعه را درک می‌کنند که چگونه نیازمندان در فقر شدید و مرگ‌آوری زندگی می‌کنند و آنها وظیفه‌ای که بر دوش دارند از افراد عادی جامعه سخت‌تر و سنگین‌تر است.

ایثار قبل از درخواست شخص محتاج: این را باید به صورت یک اصل پذیرفت که در هر جامعه‌ای افراد ثروتمندی وجود دارند که اموال خود را به افراد نیازمند می‌بخشند و یا اینکه به خاطر رفاه و آسایش دیگران خودشان را به رنج و زحمت می‌افکنند و اموال و دارایی‌های خود را در راه خدا ایثار می‌کنند. اگر قبل از آنکه شخص محتاج درخواست کند و ذلت سؤال در چهره او ظاهر گردد، فرد مرفه خواسته او را بدهد قطعاً از ارزش والاتری برخوردار خواهد بود. قرآن کریم می‌فرماید: مردم با ایمان کسانی هستند که هر چند خود سخت نیازمند باشند، دیگران را بر خود مقدم می‌دارند و ایثار می‌کنند (۵).

ایثار فردی و اجتماعی: در تعریف ایثار گفته‌اند: «و آن عبارت از بخشش، با وجود احتیاج و ضرورت خود می‌باشد. علاوه بر خوبی‌ها و بدی‌های جزئی، فردی و موقت که محدود به وجدان‌های فردی است، یک سلسله خوبی‌ها و بدی‌ها هست که همه افراد در آن مشترک‌اند که نمونه‌ای از آن ایثار و فداکاری است.

ایثار و از خودگذشتگی در دو حوزه مطرح می‌شود. حوزه فردی مانند: سیر کردن گرسنه‌ای درحالی که خود ایثارکننده نیازمند آن غذا باشد و یا انفاق به فقرا و مساکین از طرف شخصی که برای برآورده کردن حاجاتش به آن هزینه و پول محتاج باشد. حوزه اجتماعی مانند: دفاع از مرزهای کشور و ممانعت از متجاوزان برای حفظ میهن و دفاع مقدس از نمونه‌های بارز ایثار است (۶).

نقش دین در فرهنگ‌سازی ایثار: فرهنگ ایثار در جوامع دینی به‌ویژه دین اسلام، نهادینه‌تر است و افراد جامعه به آن اقبال و رویکرد بیشتری دارند. علت آن هم آیات و روایات بسیاری است که به این امر تشویق می‌کنند و برای آن پاداش‌های دنیوی و اخروی را ذکر می‌کنند.

براساس تجربه می‌توان گفت که اگر نگوییم همه انسان‌ها، دست‌کم بسیاری از آن‌ها، تا تشویق یا تنبیهی نباشد، چندان رغبتی به انجام کارهای خوب و ترک کارهای بد از خود نشان نمی‌دهند. بنابراین بدون دین و برخی از آموزه‌های دینی، همچون اعتقاد به عدالت الهی، وجود معاد و حسابرسی به اعمال بندگان، اکثریت مردمان چندان التزامی به اصول و ارزش‌های اخلاقی نخواهند داشت. در واقع مصلحت‌خواهی، خودگرایی، و حب ذات در همه مسائل، از جمله مسائل اخلاقی، گریبان‌گیر عموم انسان‌ها است. بسیاری به‌خاطر شوق به بهشت و نعمت‌های آن و بسیاری

جامعه بوده و در دیدگاه تمامی انسان‌ها جایگاه ویژه‌ای دارد، در آیات قرآنی و روایات معصومین (ع)، موارد و مصادیق متعددی از ایثار برشمرده شده است که ارزش ایثار را در دید مردمان نمایان ساخته است. از جمله این موارد می‌توان به کلام حضرت علی (ع) اشاره کرد که فرمودند: ایثار و از خودگذشتگی (فداکاری) بالاترین درجه ایمان است (۳).

ایثار نقطه مقابل استتار (انحصارطلبی) است. هرچه استتار برای جامعه مطلوب انسانی زیانبار و برای وحدت و انسجام آن ویرانگر است؛ ایثار، سودمند و سازنده است. اسلام، در مقابل مکاتب مادی - که فرهنگ خودخواهی و خودپرستی را تبلیغ و ترویج می‌کنند - خودخواهی را ریشه مفاسد فردی و اجتماعی می‌داند و با ترویج فرهنگ ایثار و از خودگذشتگی می‌خواهد این ریشه خطرناک را بخشکاند. البته با نگاهی دقیق و عمیق در می‌یابیم که اسلام با این اقدام خودخواهی فطری انسان را هدایت و منافع واقعی و دراز مدت او را فراهم کرده است.

در نهایت این مقدمه باید اشاره کرد که یکی از حوزه‌هایی که امروزه مباحث و مجادلات بسیاری را برانگیخته است، جلوه‌های ایثار جامعه پزشکی در دوره کرونا و مقایسه آن با دوران دفاع مقدس است. این مطالعه با استفاده از نوشته‌ها و تحلیل‌هایی که در این باره جمع‌آوری شده است، به بررسی جلوه‌های ایثار جامعه پزشکی در دوران کرونا و مقایسه آن با دوران دفاع مقدس پرداخته است.

معنای لغوی و اصطلاحی ایثار

ایثار و فداکاری: واژه ایثار بر وزن افعال از ریشه «ا ث ر» و به معنای مقدم داشتن دیگری بر خود است. اما گاه در معنایی گسترده‌تر به هرگونه برتری بین دو طرف گفته می‌شود. این مفهوم در اصطلاح به معنای پیش شمردن دیگری بر خود در گرفتن سود یا پرهیز زینانی است که سرانجام برادری و دوستی بین دو نفر را نشان می‌دهد. نقطه مقابل این خصلت انسانی را بخل دانسته‌اند که به معنای پرهیز از رساندن هرگونه سودی به دیگران است. ایثار از جمله صفات پسندیده‌ای است که دین و بزرگان دینی بر آن سفارش کرده‌اند. این صفت که همان از خودگذشتگی و پیشگام کردن دیگران در کار خیر بر خویش است، بسیار ستوده شده است. عالمان اخلاق آن را به معنای بخشش در عین احتیاج، گذشتن از ضروریات زندگی و بخشش آن به نیازمندان و مقدم شمردن دیگری بر خود در کسب سود یا پرهیز از ضرر تعریف کرده‌اند (۴).

طبقه‌بندی‌هایی از ایثارها

ایثار در شدت فقر: کسی که ایثار و گذشت می‌کند و خود را به رنج و زحمت می‌افکند تا دیگران در آسایش باشند، با اینکه نیاز به آن دارد و خود در سختی است، کسی که جان و یا مال خود را در راه خدا و برای اصلاح جامعه و سعادت مردم ایثار می‌کند، بالاترین رتبه ایثار را دارا است.

دفاع مقدس؛ جلوه‌ای از ایثار، عشق و شجاعت

دفاع مقدس مدرسه‌ای پر محتواتر از هر آنچه به عنوان خصایل نیک و پسندیده است، می‌باشد، فضایی ارزشمند همچون ایثار، شجاعت، عشق، وطن‌پرستی، از خودگذشتگی و صبر که هر کدام آموزگاران درس عزت، افتخار و سربلندی هستند. جامعه پزشکی در دوران پرافتخار دفاع مقدس سیستم مراقبت‌های بهداشتی و درمانی را متحول کردند و مجموعه درس آموخته‌های دفاع مقدس و تجربیات این دوران باعث شد که جایگاه ایران به عنوان یکی از مراجع علمی در حوزه علوم پزشکی در بخش‌های مختلف بهداشت، درمان و آموزش تثبیت گردد و کسب تجربه و میدان آموزش‌های عملی در دوران دفاع مقدس باعث پیشرفت‌های شگرفی در این حوزه‌ها و افزایش مهارت‌های پزشکی شد (۱۰).

هرگز از یاد نخواهیم برد زمانی را که پس از بمباران شیمیایی زمانی که به دلیل محدودیت‌ها، رزمندگان ماسک خود را به هم‌رزم خود می‌سپردند تا او اثرات این بمب‌ها را در جان خود حس نکند و امروز نیز جامعه پزشکی همانند آن روزها با لباس رزم خود و با ماسک‌هایی که شاید از نفوذ این ویروس در امان نگه ندارد، بیماران را مداوا و تیمار می‌کنند.

دفاع مقدس؛ الگوی وحدت

یکی از زیبایی‌های دوران مقدس که از آن بسیار یاد می‌شود، اتحاد ادیان و مذاهب مختلف در مقابل دشمن واحد و دفاع از دین، سرزمین و ناموس خود در دوران جنگ تحمیلی است. در دوران دفاع مقدس، شهید، جانباز و اسرای بسیاری از سایر ادیان و مذاهب بودند که فارغ از نام دین و مذهب خود در کنار یکدیگر ایستاده و با دشمن متجاوز مبارزه کردند. اتحاد و همدلی که حلاوت پیروزی در جنگ را برایمان دوچندان کرده و نشان‌دهنده متحد بودن اقشار مختلف مردم در شرایط سخت است. سیستان و بلوچستان با داشتن مردمانی از ۲ مذهب شیعه و سنی در دوران دفاع مقدس نقش مهم و پررنگی را برعهده داشته‌اند. این استان مفتخر است که جوانترین شهید هشت سال دفاع مقدس کشور به نام شهید «سبیل اخلاقی» با ۱۱/۵ سال سن از برادران اهل سنت را تقدیم نظام و میهن اسلامی کرده است. سیستان و بلوچستان با اهدای افزون بر ۲ هزار شهید و بیش از چهار هزار و ۵۰۰ جانباز و آزاده در دوران دفاع مقدس نقش پررنگی را برعهده داشته است. مردان و زنان شیعه و سنی این استان امروزه نیز مدافع وطن و مرزهای کشور هستند و به اعتقاد این مردم وطن چون ناموس است که دفاع از آن چه بسا به قیمت گرفتن جان باید صورت پذیرد (۱۰).

شاید نمونه‌ای دیگر از بارزترین ایثارها، جامعه پزشکی باشد که در دوران‌های مختلف با در دست گرفتن جان خود به میدان آمد و نجات جان دیگران را بر خود مقدم شمرد. در این میان جامعه پزشکی نه تنها در

دیگر به دلیل هراس از جهنم و نعمت‌های آن است که به رفتارهای اخلاقی تن می‌دهند و خود را مقید به انجام کارهای خوب و ترک کارهای بد می‌کنند. بی‌تردید در این زمینه دین نیز می‌تواند با ارائه تضمین‌های لازم و بیان تأثیرات و فواید دنیوی و اخروی افعال اخلاقی، آدمیان را به سمت عمل به ارزش‌های اخلاقی سوق دهد. بنابراین دین با بیان عالی‌ترین وعده‌ها برای انجام کارهای خوب و دردناک‌ترین وعیدها برای ارتکاب کارهای بد، موجب به فعلیت رسیدن ارزش‌های اخلاقی می‌شود (۷).

با توجه به این دسته بندی‌ها باید اشاره کرد که ایثار از نزدیکان شروع می‌شود و به سایرین اشاعه می‌یابد اما در مسئله کرونا به مانند دفاع مقدس و مطهر تمام ایثار به صورتی معکوس برای دیگرانی آغاز شد که شاید با افراد نیز ارتباط عمیق و قرابت زیادی نداشته‌اند. این مطلب اهمیت و ارزش ایثار را دو چندان خواهد کرد. جانشین شدن این چنین ایثاری باعث می‌شود تا روحیه امید و خیرخواهی اجتماعی در جامعه به شدت افزایش یابد و برکات این خیرات به مانند سال‌های سخت دفاع مقدس بر جامعه جاری و ساری خواهد شد.

جایگاه ایثار در قرآن

با استناد به آیه ۳۲ سوره مائده که می‌فرماید: هر کس، انسانی را از مرگ رهائی بخشد، چنان است که گوئی همه مردم را زنده کرده است، شهدای مدافع سلامت، شهیدگونه زیستند و چنین فرجام و پایانی یافتند. قرآن کریم با بیان شواهد و نمونه‌هایی، ایثار و ایثارگران را ستوده است از جمله در آیه‌ای، ایثار مالی خاندان پیامبر (ص) را چنین می‌ستاید: و غذای خود را با اینکه به آن علاقه و نیاز دارند به مسکین و یتیم و اسیر می‌دهند همچنین قرآن کریم درباره ایثار جانی حضرت علی (ع) می‌فرماید: «بعضی از مردم (با ایمان و فداکار، همچون علی (ع) در لیلۃ المبیت به هنگام خفتن در جایگاه پیغمبر (ص)) جان خود را به خاطر خشنودی خدا می‌فروشدند و خداوند نسبت به بندگان مهربان است. و در جایی دیگر از «انصار» که در حال فقر، از برادران مهاجر خود، با تقسیم اموال و خانه‌های خویش پذیرایی کردند و آنان را بر خود مقدم داشتند چنین تمجید می‌کند: آنها را بر خود مقدم می‌دارند هر چند خودشان بسیار نیازمند باشند کسانی که از بخل و حرص نفس خویش بازداشته شده‌اند و رستگارانند (۸).

ایثار و فداکاری در آیین روایات معصومین (ع)

ایثار در روایات به عنوان خوی و خصلت ابرار و برگزیدگان الهی، نیکوترین احسان و اعلی مراتب ایمان شمرده شده است. چنانکه امیرمؤمنان علی (ع) فرمود: «ایثار خوی نیکوکاران و شیوه نیکان است. در جای دیگر فرمود: ایثار نیکوترین احسان و بالاترین مراتب ایمان است». در حدیثی امام معصوم (ع) می‌فرماید: «ایثار والاترین صفات انسانی است، ایثار نهایت نیکوکاری و شریف‌ترین بزرگواری است.» (۹).

به‌گونه‌ای که حتی وقتی بیمارستان‌های صحرایی توسط هواپیماهای ارتش بعثی عراق بمباران می‌شد یا وقتی که این بیمارستان‌ها تا آستانه سقوط پیش رفت، هیچ‌یک باعث نشد تا این سپیدپوشان نجات‌بخش، دست از کار و تلاش خود که همان درمان و امدادرسانی به مجروحان بود، بکشند. در این شرایط حساس، انسان‌هایی در خط مقدم نبرد با این ویروس منحوس به عنوان کادر پزشکی، سینه سپر کرده‌اند و با تعهدی که از قسم پزشکی‌شان سرچشمه گرفته و قدرتی که ریشه در فطرت بیدارشان دارد در راستای بهبود حال مبتلایان تلاش می‌کنند. کادر حوزه بهداشت و درمان آن روز نترسیدند و به میدان دفاع مقدس رفتند و امروز در جبهه‌ای دیگر در مقابله با کرونا، خود در صف مقدس قرار گرفته‌اند. آن روز شیر زنان و دلاورمردان این سرزمین در لباس مقدس پرستاری و کادر پزشکی به دور از هر گونه حاشیه به مانند بهانه و ادامه تحصیل در آن سوی آب‌ها و بدون هیچ چشم‌داشتی به جبهه‌ها رفتند و چه‌بسا خود مجروح و جانباز شدند و گاه به خیل شهدا پیوستند و در حال حاضر نیز بدون یک‌لحظه درنگ همانند گذشته و شاید هم در شرایط سخت‌تر در میدان و خط مقدم نبرد ایستادند و مجروح و شهید نیز دادند (۱۲).

در این میان اقدام به موقع و هوشمندانه رهبر معظم انقلاب با شهید خدمت خواندن جانبازگان کادر پزشکی، پرستاری، بهداشتی و خدماتی در خدمت‌رسانی به بیماران مبتلا به ویروس کرونا باعث شد تا این اقدام موثر موجبات تقویت روحیه کادر درمان حین خدمت‌رسانی را ایجاد کرد چرا که شهدای سلامت با ایثارگری، شجاعت و صیانت از جان مردم تابلویی مشابه دفاع مقدس از خود بجای گذاشتند.

اهم اقدامات جامعه پزشکی در دوران دفاع مقدس

۱. احداث بیش از ۵۳ بیمارستان صحرایی در نزدیک‌ترین مکان به خط مقدم جنگ؛
۲. داشتن ۷۰۰ تخت در این بیمارستان‌ها و ۲۴۰ اتاق عمل و ۳۲۰ تخت مراقبت ویژه و ICU؛
۳. انجام بیش از یکصد هزار عمل جراحی حیات بخش؛
۴. تجهیز و راه اندازی ۱۶۶۵۰ تخت ناهنگام به‌علاوه آماده‌سازی و به‌کارگیری ۶۰۰۰ تخت بیمارستانی در شهرهای مرزی؛
۵. حضور بیش از یکصد هزار پزشک، پزشک‌یار، امدادگر و پیراپزشک در جبهه؛
۶. مداوای بیش از ۱۰۰,۰۰۰ مجروح شیمیایی؛
۷. به‌کارگیری بیش از ۳۰۰۰ آمبولانس در دوران دفاع مقدس؛
۸. واکسیناسیون حدود دو میلیون نفر در برابر مننژیت و کزاز؛
۹. ایجاد بزرگ‌ترین سامانه خون‌رسانی؛
۱۰. ایجاد بزرگ‌ترین سامانه امداد و انتقال مجروحان با به‌کارگیری ناوگان‌های هوایی، ریلی و زمینی و تشکیل تیپ امداد و انتقال (۱۳)؛

دوران دفاع مقدس بلکه در دوران‌های مختلف الگوی تمام‌نمای ایثار و خدمت‌رسانی اجتماعی بوده است. در ادامه در خصوص این موضوع مطالبی را با هم مرور خواهیم کرد.

نکته مهم آن است که زمانی ندانستن اثرات شدید این بیماری که شاید منجر به مرگ شود، ورود به صحنه و میدان نبرد با کرونا را آسان نماید؛ اما آن زمان که جامعه پزشکی حتی به این موضوع واقف هستند که شاید مرگ نیز به سراغشان آید، ایثار مفهوم دقیق خود را نشان خواهد داد و این نمونه مانند دفاع مقدس تابلوی جدید و زیبایی از ایثار را ترسیم می‌نماید.

اهمیت ایثار جامعه پزشکی در سیره نظری و عملی امام خمینی (ره)

رهبر فقید و کبیر جمهوری اسلامی ایران در زمینه ایثار جامعه پزشکی با زبانی گیرا چنین فرموده‌اند: از جمله شغل‌های بسیار مقدس شغل پزشکی است. شغلی است که اگر پزشکان به تکالیف انسانی خودشان عمل نکنند، این شغل بسیار شریف و یک عبادت است. خدمت شما یک خدمت بسیار با ارزشی است. خدمت مشکلی است. پرستاری، پزشکی، هر دو مشکل است و اما بسیار شریف است، در صورتی که به آن وظایفی که باید عمل بشود عمل نکنند. و من دعاگوی شما همه هستیم. و آن قدری که از من می‌آید این است که برای مرضای شما دعا کنم، که کمک شما باشند. و برای شماها هم دعا کنم و برای پزشکان هم دعا کنم و برای همه اهالی کشور عزیزمان دعا کنم. خداوند همه شما را با سعادت و سلامت و رفاه قرار دهد (۱۱).

مدافعان سلامت و تکرار جلوه‌های ایثار؛ از دفاع مقدس تا دفاع در مقابل کرونا

تلاشی که امروز کادر درمانی و پرستاری بیمارستان‌ها در مراقبت از بیماران مبتلا به «کرونا» می‌کنند، تکرار جلوه‌های ایثار و فداکاری است که سالیان قبل در دوران ۸ سال دفاع مقدس دیده‌ایم. آرمان که ایثار باشد حتی اگر جنگی ندیده باشی جلوه‌های ایثار و فداکاری تکرار خواه شد و این دفعه نوبت گروهی است که در سال‌های ۸ سال دفاع مقدس نیز با دستان خود جان فرزندان این مرز و بوم را نجات می‌دادند و تلاشی که امروز کادر بهداشتی و درمانی و پرستاری بیمارستان‌های کشورمان در مراقبت از بیماران مبتلا به «کرونا» می‌کنند، تداعی‌کننده تلاش‌های شبانه‌روزی جامعه پزشکی در دوران دفاع مقدس است.

آری هفته دفاع مقدس نمادی از برجسته‌ترین افتخارات گروه پزشکی در دفاع از کشور و جان‌فشانی دلاورانه در پای پرچم برافراشته اسلام و قرآن است. در آن دوران نیز جامعه پزشکی کشورمان با حضور در بیمارستان‌های صحرایی که در نزدیک‌ترین خط مقدم جبهه‌ها قرار داشت، به درمان مجروحان می‌پرداختند و این کار را داوطلبانه انجام می‌دادند

- دوری از خانواده و فرزندان.
- ابتلای بیش از ۴۵ هزار نفر به بیماری کووید-۱۹ در جامعه پرستاری.
- که در این میان می‌توان از نمونه‌های عینی جلوه‌های ایثار و شهادت در جامعه پزشکی نام برد.
- ✓ دکتر محمد زارع جوشقانی
- ✓ دکتر شیرین روحانی‌راد
- ✓ دکتر غلامحسین نادری

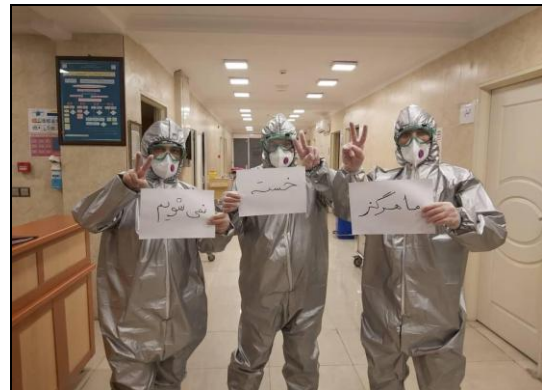
جلوه‌های ایثار جامعه پزشکی در دوران دفاع در برابر ویروس کرونا (۱۴-۱۷)

- حضور مداوم و خستگی ناپذیر جامعه پزشکی در فیلد درمان مبتلایان؛
- رویارویی مستقیم با بیماران کووید-۱۹ و ریسک بالای ابتلا به بیماری و انتقال به نزدیکان و خانواده؛
- فشار کاری مضاعف؛
- شاهد مرگ هم‌نوعان و تأثیرات سوء روحی و روانی؛

مقدم داشتن دیگران روح خود را از اسارت خواهش‌های دنیوی می‌رهاند. ایثار جان انسان را از تلاطم در مقابل کم و زیاد زخارف دنیا حفظ می‌کند و ظرف وجودی او را می‌گستراند. تلطیف روح برای رسیدن به کمال و ایجاد روحیه وارستگی حاصل این تلاش اخلاقی است. از این رو، رشد انسان، در سایه ایثار و سخاوت است که نشانگر نوع دوستی و دلسوزی و محبت است. اگر همه مردم از امکانات یکسان برخوردار باشند، زمینه ای برای بروز این کمال اخلاقی؛ یعنی ایثار و نشانه‌های آن، باقی می‌ماند (۱۸-۲۰).

کرونا حادثه‌ای بود که قرون اخیر نادر و دارای نکات مثبت و منفی بسیار بود. باید از فرصت استفاده و حتی تهدیدهای آن را به فرصت تبدیل کرد. اگر چه خسارتی به نیروی انسانی، اقتصاد و اشتغال وارد آورد اما فواید بی‌ظیری را نصیب بشریت کرد که باید به تغییرات مهمی بینجامد. زنده شدن روح تفکر در مقابل عملگرایی صرف از بزرگ‌ترین دستاورد بود. بازگشت به خود و خدا و ایجاد روحیه کرنش و تواضع در برابر قدرت پنهان، از نتایج دیگر این بیماری بود. مهم‌تر اینکه اگر بپذیریم توانمندی ذاتی و رعایت اصول و فاصله‌گیری اجتماعی بزرگترین راه مبارزه با این ویروس باشد، نظام علت و معلولی جایش را به وجود یا ایجاد توانمندی فردی و اجتماعی می‌دهد. با این نگاه خواهیم داشت که هر پدیده بر وفق ذات خود عمل می‌کند.

فضای معنوی حاکم در دوران دفاع مقدس القاگر این نکته است که بسیاری از کارها با روحیه جان فشانی و ایثارگری قابل حل است، بنابراین واگویی کردن فضای معنوی حاکم در دوران دفاع مقدس تنها راه چاره برای ارتقای اخلاق پزشکی و حرفه‌ای در حال حاضر است. بنا به فرمایش مقام معظم رهبری خدمات کارکنان بهداشت و درمان در دوران دفاع مقدس در حقیقت یک مجاهدت و جهاد در راه خدا و مبارزه با دشمنان خدا بود.

نتیجه‌گیری

ایثار و از خودگذشتگی از مکارم اخلاق اجتماعی در زندگی و از مهم‌ترین فضایل اخلاقی است. از این رو برای هدایت جامعه و در همه زمان‌ها و موقعیت‌ها، موعظه و راهنمایی به تنهایی کافی نیست؛ بلکه باید در مواردی ایثار کرد و متخلق به این اخلاق الهی شد. ایثار و فداکاری که پای گذاردن بر هوای نفس است، به وارستگی از دنیا و رفع تعلقات مادی می‌انجامد. انسان با

Openion

Manifestations of Self-sacrifice of the Medical Community in the Corona Era

Bahram Einollahi^{*1}

1. *Corresponding Author: Pemanent Member of Academy of Medical Sciences of I. R of Iran, Einolahiba@gamil.com

Abstract

Background: Sacrifice is an important value for both Islamic and revolutionary ideals; without it, public security and peace will not thrive. We are all indebted to the sacrifices made by a dynamic and dedicated generation. The very generation that defended the country throughout the Iraq war. In this article, we will refer to the issue of self-sacrifice of the healthcare community in the Corona era as well as the self-sacrifices during the Iraq war.

Methods: This article is a review of documents that have been extracted from reliable databases and analyzed.

Results: The healthcare personnel those white-clad angels who sacrificed their comforts and stood at the forefront of the unequal battle, during the war are an example of a selfless generation.

Conclusion: Comparison of the holy defense era and the fight against Corona shows the many similarities between these two and the efforts of the medical staff and nurses. The study of these two periods can be a roadmap for the future of the country in both human and scientific capital.

Keywords: Altruism, COVID-19, Health Personnel, Iran-Iraq War, Medical Staff

منابع

1. Tajbakhsh G. An analysis of the modern lifestyle in the post-Corona era. *Strategic Studies of public policy* 2020; 10(35): 340-360. [In Persian]
2. Shamsi Shahrabadi M. An Updated Report on Corona Viruses. *Iranian journal of culture and health promotion* 2020; 4(1): 26-30. [In Persian]
3. Ghanbarian A. Sacrifice and sacrifice in the Islamic lifestyle. 2018 Kayhan Group of Newspapers. Available at: <https://kayhan.ir/fa/news/148778> [In Persian]
4. Aghae M. The reason for the immortality of the memory and name of Imam Khomeini: self-sacrifice. *Hareem Imam Magazine* 2019; 7(371):9. [In Persian]
5. Borjinejad Z. Sacrifice. 2012. Pajooh. Available at: <http://pajooh. ir> [In Persian]
6. Naraghi MM. *Miraj Al Saada*. Tehran: Jamal Nashr; 2013. [In Persian]
7. Asgari Yazdi A, Ghanbarian A. Why Having a Conclusion Oriented View to Action does not Necessitate the Negation of Its Ethical Title? *Qabasat* 2017; 22(86):79-102. [In Persian]
8. Agha Jamal Khansari M. Description of Hossein ibn Jamal al-Din Mohammad Khansari on Ghurar al-hikam va Durar al-kilam. Tehran: University of Tehran Press; 1987. Vol 3.
9. The Office for the Preservation and Publication of the Works of the Grand Ayatollah Sayyed Ali Khamenei. Available at: <https://farsi.khamenei.ir> [In Persian]
10. Holy Defense; A manifestation of self-sacrifice, love and courage. 2019. Islamic Republic News Agency. Available at: <https://www.irna.ir/news/83491743> [In Persian]
11. Tamimi 'Amedi AM. Ghurar al-hikam va Durar al-kilam. Qom: Darolkotob-Al-Eslamieh; 1989.
12. Self sacrifice in hospitals; Defenders of health and repetition of manifestations of self-sacrifice / Here the sacred defense continues. 2020. Mehr news agency. Available at: <https://www.mehrnews.com/news/5029347> [In Persian]
13. An overview of the history of combat medicine in the era of holy defense. 2019. Institute of Combat Health of Holy Defense and Resistance. Available at: <https://behdarirazmi.ir> [In Persian]
14. Rezaei Majd R. The sacrifice of the medical community is a manifestation of beauty along the sacrifices of the martyrs. 2019. Islamic Republic News Agency. Available at: <https://www.irna.ir/news/83714038> [In Persian]
15. Remembrance of Dr. Zare Joshaghani: Traces of Sacrifice; From sacred defense to Corona combat. 2020. Islamic Republic News Agency. Available at: <https://www.irna.ir/news/84172216> [In Persian]
16. Compilation and publication of biographies and memoirs of the martyrs of the medical community in the fight against Corona. 2020. The Islamic Republic of Iran Medical Council. Available at: <https://www.irimc.org/news/id/44240> [In Persian]
17. Shariati Hospital kidney transplant father died of Covid-19. 2020. Iranian Labour News Agency. Available at: <https://www.ilna.news> [In Persian]
18. Effects of sacrifice. 2019. Pajooh. Available at: <http://pajooh. ir> [In Persian]
19. Fadaei G. Manifestations of wisdom, training, and management in the coronavirus pandemic. 2020. Khabaronline. Available at: <https://www.khabaronline.ir/news/1400712> [In Persian]
20. Aliyari S, Zareian A, Hatami Z, Aliyari Shorehdeli M. Spiritual Experiences and Memories of Healthcare Personnel During the Holy Defense: A Summative Content Analysis. *J Mil Med* 2015; 17(3) :171-179. [In Persian]